
»Vádalku« vagy amit Franciaországban annak neveznek

PÁPAI-TARR ÁGNES*

Az utóbbi évtizedekben a büntetőeljárás gyorsításának mikéntjéről nagyon sokat hallunk. Talán sokak számára már-már meghaladottnak is tűnhet a vádalku kérdésköre. Azonban akkor, amikor a magyar jogalkotó napjainkban is keresi az eljárás ésszerű időn belül tartásának lehetséges útjait, véleményem szerint nem felesleges külföldi országok megoldásaira kitekinteni, összehasonlítási alapot keresni és az esetleges pozitív tapasztalatokból tanulni. Tanulmányomban most a francia vádalkunak nevezett jogintézmények bemutatására vállalkozok. A területi korlátok miatt azonban elsősorban a tételes jog és érintőlegesen a gyakorlati tapasztalatok bemutatására szorítkozok, célom elsősorban a francia jogintézmények leíró-elemző, és kritikai módszerrel történő bemutatása.

Adott az amerikai „vádalku”, mint „iskolapéllda”, mely az opportunitás dominanciája miatt nagyszerűen illeszkedhetne a francia eljárásjogba.¹ A nemzetközi dokumentumok külön felhatalmazást is adnak az európai országoknak a vádalku jellegű jogintézmények bevezetésére. Ennek ellenére, még ha az opportunitás alapelve engedné is az effajta alkut a büntetőperben, a franciák már csak az amerikai modellel szemben megfogalmazódó kritikák miatt sem engedhették meg maguknak, hogy saját eljárási tradícióikat feladva, egyszerűen lemásoljanak egy jogintézményt, mely az angolszász jogrendszer sajátja. Így aztán a klasszikus értelemben vádalkuról nem beszélhetünk Franciaországban sem. Sőt mondhatni, hogy a franciák nagyon sokáig ellenálltak a csábításnak, és a vádalkura emlékeztető jogintézmények lehetőségét is sokáig elvetették.² Jelenleg a francia

---

* Egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék.

¹ Jelen tanulmányomnak területi korlátok miatt sem lehetett célja az amerikai „vádalku jogintézmények” bemutatása, ezért ezekről ld. részletesen: Tarr Ágnes: A vádalku szabályozásának egyes kérdései, In.: Tanulmányok Dr. Kováts Andor Professor Születésének 120. évfordulójára, Szerk.: Dr. Szabó Krisztián Debrecen, 2004; Pápai-Tarr Ágnes: Vádalku-az amerikai és a magyar valóság. Jogelméleti Szemle. 2011/1.

² Pradel professzor egy 1995-ben megjelent cikkében, miután az Alkotmánytanács elejét vette egy új jogintézmény bevezetésének, felhívja a figyelmet, hogy külföldön konszenzuális elemeket magukon viselő jogintézmények virágoznak. Hivatkozik a Hollandiában, Belgiumban, vagy Németországban már

Büntetőeljárás Kódex (továbbiakban CPP) két jogintézményt ismer, melyet a gyakorlatban vádalkuként emlegetnek. Nem kevés vitát követően, az ügyésznek biztosított szankciós lehetőség miatti támadások után,³ 1999-ben elfogadásra került az első vádalku, a „*composition pénale*”, melyet büntetőjogi megegyezésként fordítok, majd 2004-től alkalmazhatóvá vált a „*comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité*”, melynek szó szerinti fordítása „*előzetes beismerésen alapuló megjelenés*”, melyet a továbbiakban CRPC-ként rövidíték.

1. »Composition pénale« – büntetőjogi megegyezés

A büntetőjogi megegyezés, a büntetőeljárás hatékonyságának megerősítését célzó törvénnyel, 1999-ben vált a francia jog szerves részévé.⁴ A jogintézmény nem jelentett valódi újdonságot, hiszen a jogalkotónak már volt egy sikertelen próbálkozása az „*injonction pénale*” bevezetésére, ami szó szerint „*büntetőparancsot*” jelent.⁵

A büntetőjogi megegyezés a jogalkotó azon nem titkolt, rég óhajtott szándékát igyekezett tovább erősíteni, miszerint csökkenteni kell a jogi válasz nélkül maradó ügyek számát.⁶ Rendszertanilag így a büntetőeljárás alternatív megoldásainak eddig is igen széles palettáját gazdagítja a jogintézmény.

A törvény az ügyész mérlegelési jogává teszi, hogy amennyiben bizonyos feltételek fennállnak, büntetőjogi megegyezést ajánljon fel olyan terheltnek, aki beismerte bűnösségét egy vagy több bűncselekmény, illetve kihágás vonatkozásában.⁷ A lényeg nagyon is hasonlít a büntetőparancshoz, de sarkalatos elemei eltérnek attól, hiszen itt nem bíró, hanem ügyész javasol valamilyen „szankciót”, és a terheltnek bele kell egyeznie, mintegy el kell fogadnia az ügyész ajánlatát. A beismerő vallomás, a terhelt beleegyezése és a felek közötti konszenzus indította arra a szerzőket, hogy az amerikai „*vádalku*” megtestesítőjét lássák ebben az eljárásban.⁸

létező megegyezésekre, melyek nagyon is hasonlítanak az Alkotmánytanács által alkotmányellenesség nyilvánított jogalkotói próbálkozásra. Ld. Pradel, Jean: *La célérité de la procédure pénale en droit comparé*. RIDP, Vol. 66. 1995. 25. o.

³ Saas, Claire: *De la composition pénale au plaider coupable: le pouvoir de sanction de procureur*. RSC, oct-déc. 2004. 827. o.

⁴ Loi no. 99-515 du 23 juin 1999 renforçant l'efficacité de la procédure pénale. Bevezetése óta azonban többször került módosításra. A 2004-es Perben II. néven híressé vált törvény lényegesen kibővítette alkalmazási körét, majd a 2005. augusztus 2-i törvény lehetővé tette jogi személyekkel szembeni alkalmazását is, bizonyos feltételek mellett.

⁵ Erről ld. részletesen. Voff, Jean: *Un coup pour rien! L'injonction pénale et le Conseil constitutionnel*. 26e, Recueil, Cahier-Chronique, Dalloz Sirey, 1995. 201-204. o. Ezt el kell azonban különítenünk az »ordonnance pénale« szintén büntetőparancsként fordított jogintézménytől. A két jogintézmény mutat ugyan hasonló vonásokat, de tartalmában eltérnek egymástól. A francia terminológiában nem jelent problémát megkülönböztetésük, hiszen az egyiket »ordonnance«-nak, a másikat »injonction«-nak nevezik. A gond csak a magyar fordításban jelentkezik, hiszen mindkét kifejezés parancsot jelent.

⁶ Bureau, Aurore: *États des lieux d'un dispositif procédural typique: la composition pénale*. Archives de politique criminelle, no 27, Paris 2005. 125. o.

⁷ Boulou, Bernard: *Procédure pénale*. 20e, Dalloz, Paris, 2006. 545. o.

⁸ Ekként nevezi pl. Pradel, Jean : *Une consécration du »plea bargaining« á la française: la composition*

1.1 Az alkalmazás törvényi feltételei. A büntető megegyezés alkalmazási köre, eredeti formájához képest folyamatosan bővült. Jelenleg szóba jöhet valamennyi vétség esetén, mely pénz főbüntetéssel, vagy öt évnél nem súlyosabban büntetendő szabadságvesztéssel fenyegetett.⁹ Emellett természetesen az eljárás alapját képezheti valamennyi kihágás is. A törvény expressis verbis kizár néhány esetet az alkalmazás alól, ilyenek a sajtóvétségek, politikai bűncselekmények, a szándékos emberölés, továbbá csak bizonyos korlátozásokkal kerülhet rá sor fiatalok eljárásában akkor, ha a fiatalok a 13. életévét már betöltötték.¹⁰

Alkalmazásának több vezérelnél közül hármat érdemes kiemelni.¹¹ A többi vádemelési alternatívához hasonlóan erről is csak és kizárólag a vádemelés előtt dönthet az ügyész. Másodsorban az elkövető beismerő vallomását feltételezi az eljárás. Végül a harmadik vezérelnél, hogy még ha a törvényi feltételek fenn is állnak, az eljárás soha nem kötelező, minden esetben az ügyész mérlegelési jogkörén múlik.

Pradel professzor három vezérelnél kívül még egyet mindenképpen kiemelendőnek tartok. Az eljárás nem feledkezik meg az áldozatról sem. Amennyiben a bűncselekménynek ismert az áldozata és az ügyész a büntetőjogi megegyezés alkalmazása mellett dönt, nem kerülheti el, hogy a terheltet kötelezze a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésére.¹² A sértett jogainak a védelme nem áll meg ezen a ponton, ugyanis arra az esetre, ha a terhelt nem fizetné meg a sértettnek megállapított jóvátételt, a törvény garantálja, hogy a sértett fizetési meghagyás formájában érvényesítse követelését polgári bíróság előtt.¹³

1.2. Az eljárás menete. Az eljárás első jól elkülöníthető szakasza az ügyészi szak, mely az ügyész terheltnek címzett ajánlatával kezdődik. A gyakorlatban ezt az ügyész nem minden esetben közvetlenül saját maga, hanem – az ügyészi tehermentesítés jegyében – az ügyészi megbízottak útján is végezheti.¹⁴ Az ügyész a bűncselekmény jellegére és az elkövető személyiségére tekintettel állapítja meg, a CPP¹⁵ 41-2 cikkében felsorolt lehetőségek közül melyek azok, amelyek a konkrét

---

pénale instituée par la loi no 99-515 du 23 juin 1999. Recueil Dalloz 1999 36° Cahier Chronique. 379-382. o.. továbbá Grunvald, Sylvie – Danet, Jean: *La composition pénale. Une première évaluation.* L'Harmattan, 2004.

⁹ Az eredeti szabályozás taxatívén felsorolta azokat a bűncselekményeket, melyek esetén alkalmazható az eljárás, ezzel mintegy konkrét listát adva az ügyész kezébe. A listáról ld. részletesen: Pradel, Jean: *Procédure pénale.* 11e, Cujas, 2002. 210. o.; továbbá Céré, Jean-Paul *Composition pénale.* Répond pénal, Dalloz. Oct. 2004. 2-3. o.

¹⁰ CPP Art. 41-2 al. 24. Korábban a fiatalok teljes egészében ki voltak zárva az eljárás alól. Jelenleg korlátozásokkal ugyan, de van lehetőség fiatalokkal szemben is alkalmazásra. Ezt a módosítást bevezette: Loi no. 2007-297 du 5 mars 2007.

¹¹ Ld. Pradel, Jean (2002) *i.m.* 211. o.

¹² Ld. részletesen Céré, Jean-Paul (2004) *i.m.* 3. o.

¹³ Ld. új Polgári Eljárásjogi Törvényköny (CPC) 1405-1425 cikkek

¹⁴ Volf, Jean: *Le décret du 29 janvier 2001 (Gaz. Pal., Rec. 2001, légis. p. 258): les délégués du procureur au secours de la composition pénale.* Gazett du Palais, Rec. 24, 25 oct. 2001. 1584-1587. o. Az ügyészi megbízott feladata természetesen csak az ajánlatnak a terhelt felé való közlésére korlátozódik, de az ajánlat tartalmát nem változtathatja meg, nem módosíthatja. Az eljárás végrehajtási szakaszában kap majd a megbízott újra szerepet, miszerint az ő feladata lesz annak ellenőrzése, nyomon követése, hogy az elkövető betartja az ügyészi előírásokat.

¹⁵ Code de Procédure Pénal (A francia büntetőeljárás kódex)

esetre adekvát jogi válaszokat adhatnak, és amelyeket teljesítésre mintegy a vádemelés elkerülése érdekében a terheltnek ajánl. A törvény nem zárja ki a bűnismételőket sem az eljárásból. A gyakorlati tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy az ügyészek preferálják az első büntényeseket az eljárás adta kedvezményben részesíteni.¹⁶

A törvény összesen 17-féle intézkedést tár az ügyész elé.¹⁷ Ezek közül első helyen szerepel, és leggyakrabban alkalmazott az állam javára egy *bizonyos összeg megfizetése*,¹⁸ mely nem haladhatja meg a büntetési tételben szereplő pénzbüntetés maximumát.¹⁹ Az ügyész részletfizetési kedvezményt állapíthat meg, de ekkor is 1 éven belül kell teljesíteni a teljes összeget. A megfizetés 750 euró alatt kötelezően illetékbélyeg formájában történik,²⁰ az ezt meghaladó pénzüsszeget pedig az Államkincstár számlájára készpénzben vagy igazolt csekk formájában kell befizetni. Vitathatatlanul emlékeztet ez a lehetőség a pénzbüntetésre, bár a törvény nem használja ezt a szófordulatot.

Az ügyész előírhatja annak a *dolognak az átadását*, melyet a bűncselekmény eszközéül használtak vagy arra szántak, illetve ami a bűncselekmény produktuma.²¹ Ennek teljesítésére szintén határidőt állapíthat meg. Átadás alá eshet a terhelt gépkocsija is maximum hat hónapos időtartamra. A törvény itt is szándékosan nem az elkobzás kifejezést, hanem az átadás szót használja, de természetesen párhuzam vonható a büntetőjogi szankciók között helyet foglaló elkobzással.

Hat havi időtartamra az ügyész a terhelt *vezetői- vagy vadászengedélyének visszaadását* javasolhatja. Ez természetesen azt eredményezi, hogy a visszavonás ideje alatt a terhelt meghatározott jármű fajtát nem vezethet, és nem vadászhat. Vészesen hasonlít ez az ügyészi „*ajánlat*” a járművezetéstől eltiltás, hazánkban büntetesként szabályozott jogintézményéhez. Az ügyész *köz javára végzett, fizetés nélküli munkát* is előírható, melynek időtartama legfeljebb 60 óra, amit maximum hat hónap alatt végre kell hajtani.²² Ez az intézkedés óhatatlanul is a közérdekű munka büntetést idézi.

A terheltnek felajánlható *valamilyen egészségügyi, szociális intézményben kúra, illetőleg tanfolyam vállalása*. Ennek időtartama behatárolt, hiszen a CPP szerint nem haladhatja meg a 3 hónapot, melyet egy 18 hónapos időintervallumon belül kell végrehajtani.²³

¹⁶ Ld. Bureau, Aurore: *Les première applications de la composition pénale dans le ressort de la Cour d'appel de Poitiers*. Poitiers le 15 octobre 2003. 80. o.

¹⁷ Eredetileg nem szerepelt 17 lehetőség, csupán 6-7, majd fokozatosan bővítette ki a választási lehetőségeket a jogalkotó. Párhuzam figyelhető meg a büntetőeljárás feltételhez kötött megszüntetése körében felajánlható intézkedések bővülése, és a büntetőjogi megegyezés keretében alkalmazható ügyészi felajánlások közt.

¹⁸ Ennek magállapításánál az elkövetett cselekménynek a súlyát és az elkövető személyi körülményeit veszi figyelembe az ügyész. Ld. Grunvald, Sylvie – Danet, Jean (2004) *i.m.* 60. o.

¹⁹ Céré, Jean-Paul (2004) *i.m.* 5. o. A korábbi szabályozás a büntetési tételben szereplő pénzbüntetés maximum felének alkalmazására adott lehetőséget.

²⁰ CPP R. 15-33-51 cikk

²¹ Larguier, Jean – Conte, Philippe : *Procédure pénale*. 21e, Dalloz, 2006. 92. o.

²² Conte, Philippe – Maistre Du Chambon, Patrick: *Procédure pénale*. 4 éd. Armand Colin, 2002. 228. o.

²³ Bouloc, Bernard (2006) *i.m.* 546. o.

A Perben II. törvény átfogó reformja az ügyész általi javaslati lehetőségek bővítésével sem fukarkodott. Ekkortól kezdve ugyanis maximum hat hónapra, bizonyos korlátozásokkal *megtiltható, hogy csekket és bankkártyát használjon* a terhelt, ugyanennyi ideig *nem jelenhet meg azon a helyen, ahol a bűncselekmény elkövetése történt, vagy amit az ügyész meghatároz, kivéve a terhelt lakóhelyét.* Szintén maximum hat hónapra előírható, hogy a *sértettel* vagy az ügyész által meghatározott személlyel, társ tettel vagy részesekkel *ne lépjen kapcsolatba.* *Megtiltható, hogy az ország területét elhagyja* és ennek biztosítékául az *útlevéle is bevonható.* Az eljárási alternatívákból ismert *állampolgársági gyakorlaton, kábítószer függőséget gyógyító kezeléseken, vagy szakmai képzéseken való részvételt* lehet javasolni.²⁴ Sőt az ügyész a *távoltartás* jogintézményével is élhet.

A jogalkotó ezen kívül nagyon körültekintően gondoskodik a sértettéről.²⁵ Annak érdekében, hogy elkerülje a sértett által megindítható büntetőeljárás lehetőségét, az ügyész kötelezettségévé teszi, hogy amennyiben a bűncselekménynek ismert az áldozata, kötelező a jóvátételéről gondoskodni. A sértett kárának megfizetésére való kötelezés tehát nem mérlegelés kérdése.²⁶

Látjuk, hogy igen széles a paletta, amiből az ügyész kedvére válogathat. Akár ezeket egymással kumulálva, a bűncselekményre és elkövetőre egyéniesítve választhatja ki az általa legmegfelelőbbnek vélt intézkedéseket,²⁷ melyeknek teljesítését a terheltnek egytől egyig el kell fogadni, hiszen csak akkor mondható, hogy létrejött a megállapodás a felek között. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a bőség zavarában az ügyészek igyekeznek leegyszerűsíteni az alkalmazandó intézkedések körét, így a meghatározott pénzösszeg megfizetésén túl, a járművezetői engedély elvétele örvend a legnagyobb népszerűségnek.²⁸

A listát elolvasva, joggal vetődik fel a kérdés, és nem véletlen, hogy rengeteg kritika fogalmazódott meg a tekintetben, hogy nem az ügyész alkalmazza-e a szankciót?²⁹ Egészen odáig menve, hogy a bíróság által maximálisan kiszabható pénzbüntetésnek megfelelő pénzösszeg megfizetésére kötelezhet. Az már más kérdés, hogy ez csupán elvi lehetőség az ügyész számára, hiszen a gyakorlatban aligha találunk az ügyész részéről olyan ajánlatot, ami a pénzbüntetés maximumának megfizetésére akarná kötelezni a terheltet, hiszen ekkor nem lenne

²⁴ A büntetőjogi egyezség keretein belül a különböző tanfolyamokon való részvétel költségét az ügyész kifejezett rendelkezése alapján köteles a terhelt viselni. Abban az esetben, ha a terhelt erre nem rendelkezik megfelelő anyagi fedezettel, akkor az adott város különböző alapítványaiból vagy bűnmegelőzési alapokból fedezik. Ld. Circulaire du 12 juin 2006.

²⁵ Saas, Claire (2004) *i. m.* 829-830. o.

²⁶ Az a tény, hogy a törvény a „kár” kifejezést többes számban használja, arra enged következtetni, hogy ez alatt valamennyi típusú, tehát anyagi és erkölcsi kártérítést is érteni kell. Ld. Pradel, Jean (1999) *i. m.* 380. o.

²⁷ Az egyéniesítés követelményét több szerző is hangsúlyozza: Danet, Jean – Grunvald, Sylvie: *Brèves remarques tirées une première évaluation de la composition pénale.* AJ Pénal No. 5/2004. 198. o.

²⁸ Két nagyobb kutatás ismert Franciaországban, mely a jogintézmény alkalmazásának gyakorlati tapasztalatait különböző városok ügyészi és bírósági gyakorlatát kutatva igyekeznek törvényszerűségeket megállapítani. Egymástól függetlenül mindkét tanulmány a pénzösszeg megfizetését és az engedélyek bevonását említi, a leggyakrabban alkalmazott intézkedések között. Ld. Bureau, Aurore (2003) *i. m.* 84-87. o.; továbbá Grunvald, Sylvie – Danet, Jean (2004) 58-59. o.

²⁹ Pradel, Jean (1999) *i. m.* 380-381. o.

semmi kedvezmény a terheltnek, ami miatt megérné elfogadni az ügyész ultimátumát.³⁰ Természetesen a CPP nem pénzbüntetés kiszabására jogosítja fel az ügyészt, hiszen erre csak a bíróság jogosult, azonban a terminológiai használaton kívül, a gyakorlatban nincs különbség a pénzbüntetés és az ügyész által a megegyezés keretében meghatározott pénzüsszeg között. Ugyanígy végigvonulni látjuk az ügyési döntések között a szabadságvesztés kivételével, csaknem a szankció rendszer teljes skáláját.³¹ Mindezen kvázi ügyészbíráskodás kiegyenlítésére két ellensúlyt tartalmaz a törvény, az egyik a terhelt jogainak körülbástyázása, a másik a bírói részvétel kötelezettsége.

Ami a terhelt jogait illeti, a jogintézmény konszenzuson alapul, hiszen a terheltnek el kell fogadni az ügyész ajánlatának valamennyi pontját. Hivatalosan alkudozásra nincs lehetősége, vagy teljes egészében elfogadja, amit az ügyész ajánl, vagy visszautasítja azt. Erre az ajánlat közlését követően 10 napi gondolkodási ideje van, és természetesen védő részvételét is kérheti a döntés megkönnyítésében.³² Amennyiben a terhelt él a 10 napi gondolkodási idő lehetőségével, egy újabb időpontot kell fixálni vele a nyilatkozat megtétele végett. Amennyiben ezen az újabb időponton nem jelenik meg, ez automatikusan az ügyész ajánlatának hallgatóságos visszautasítását jelenti.

A terheltnek mérlegelnie kell, hogy számára milyen előnyökkel, illetve hátrányokkal járhat az ajánlat elfogadása. Több szerző is rámutatott arra, hogy az ajánlat elfogadására egy sajátos kényszer alatt áll a terhelt,³³ ugyanis amennyiben visszautasítja az ügyész ajánlatát, azzal kockáztat egy időben elhúzódó eljárást, egy esetleges előzetes letartóztatást vagy más kényszerintézkedést, és egy szigorúbb büntetést. Amennyiben az ajánlat visszautasítására kerül sor, az ügyész vádat emel és ezzel az eljárást a rendes medrébe tereli.³⁴

Amennyiben azonban elfogadja az ügyési ajánlatot, akkor már tudja, hogy egy meghatározott pénzüsszeg megfizetésével és legfeljebb néhány egyéb kötelezettség teljesítésével tartozik.³⁵ A terhelt részéről jövő konszenzus esetén a megállapodásról jegyzőkönyv készül,³⁶ melyet az egyesbíróként eljáró bíró elé

³⁰ Saas, Claire (2004) *i.m.* 838. o.

³¹ A dolgok átadása megfeleltethető az elkobzásnak, a díjazás nélküli munkavégzés a közérdekű munkának, a jogosítvány visszaadása a járművezetéstől eltiltásnak stb. A terminológiai különbségre azonban a törvény mindvégig szigorúan ügyel. Ld. Pradel, Jean (1999) *i.m.* 380-381. o.

³² Erre akár az állam költségére is sor kerülhet, a jogi segítségnyújtó szolgálat segítségét kérve.

³³ Az eredeti szabályozás szerint az eljárás csak szabadlábon lévő terhelttel szemben volt alkalmazható, mert a törvény kizárta, hogy a terhelt az őrizetbe vétel alatt adja hozzájárulását az ügyész ajánlatához. Ennek indoka az volt, hogy az őrizetbe vétel ideje alatt a terhelt képtelen arra, hogy szabad és világos, egyértelmű hozzájárulást adjon. Ld. Pradel, Jean (1999) *i.m.* 381. o.

³⁴ Lazerges, Christine: *Le Conseil constitutionnel acteur de la politique criminelle, à propos de la décision 2004-492 DC, du 2 mars 2004.* RSC, juillet-sept. 2004. 728. o.

³⁵ Párhuzam vonható az amerikai vádalku elfogadása és annak kényszerítő volta, valamint itt az ügyész ajánlatának elfogadásában rejlő kényszer között.

³⁶ Ennek részletesen tartalmaznia kell: a cselekmény leírását, jogi minősítését, az alkalmazandó intézkedéseket és a teljesítésükre nyitva álló határidőt, valamint amennyiben a sértett ismert, a jóvátétel módját és mértékét. A CPP R. 15-33-40 és R. 15-33-43 cikkek a jegyzőkönyv kötelező tartalmi kellékévé teszik azokat a figyelmeztetéseket, amelyek a terhelt felé kell, hogy elhangozzanak, amelyek bizonyítják, hogy jogaira való kioktatás megtörtént (beleegyezése előtt ügyvédet fogadhat, 10 napi gondolkodási ideje van, bírónak kell jóváhagyni az egyezséget stb.).

terjesztenek. Ezzel veszi kezdetét az eljárás második szakasza, a bírói szak.

A felek fölött álló független, pártatlan bíró alkotmányossági probléma miatt kerülhetett be az eljárásba. Két választási lehetősége van, vagy elfogadja és szentesíti a felek megállapodását, vagy elutasítja azt. Módosítani, megváltoztatni vagy új ajánlatot tenni nem jogosult.³⁷ Ez a rendelkezés teljes egészében azt támasztja alá, hogy a jogintézmény működése csak abban az esetben lehet hatékony, ha a jogalkalmazók között konszenzus van.³⁸ Az ügyésznek ismernie kell a bíróság elvárásait, és meg kell találni az igazságszolgáltatás valamennyi résztvevője által elfogadható kompromisszumos megoldást. A bíró nincs azonban teljes passzivitásra ítélve az eljárásban, ha szükségesnek mutatkozik, vagy a felek indítványozzák, meghallgatást tarthat, mely nem nyilvános és nem is kötelező.

Ha a bíró egyetért a felek által megkötött megállapodással és szentesíti azt, a megállapodás végrehajthatóvá válik. A végrehajtott megegyezés ugyanazt a joghatást vonja maga után, mint a jogerős bírói ítélet.³⁹ Amennyiben a bíró elutasítja az egyezséget, az ügyész ajánlatát semmisnek kell tekinteni. Bárhogy is határozzon a bíró, döntése ellen kizárt a jogorvoslat.

1.3. Eddigi tapasztalatok. A jogintézmény bevezetése idején némelyek igen sötét jövőt jósoltak neki,⁴⁰ míg mások a kisebb vagy közepesen súlyos ügyekre adandó jogi válaszok megsokszorozódásának lehetőségét látták benne. Nem mondhatjuk, hogy a két várokozásnak megfelelőek lennének a tapasztalatok. Az első állítást, miszerint sokan a gyakorlatban alkalmazhatatlannak tartották, a jogalkalmazók már megcáfolták. Azonban a jogi válaszok megsokszorozódását sem sikerült vele teljesíteni, ugyanis nem az eljárás eddig ismert alternatívái mellett nyitott új teret az ügyek könnyebb elintézésében, hanem sok esetben az eljárási alternatívák helyettesítőjévé vált.⁴¹

A gyakorlat természetesen mindenhol a helyi sajátosságokhoz igazította a büntetőjogi egyezség alkalmazását, éppen ezért egységes jogalkalmazásról nem beszélhetünk. Az ország különböző pontjain különbségek vannak a bűncselekményi csoportok kiválasztása tekintetében is. Vannak olyan helyek, ahol néhány jól bevált bűncselekményi kategóriára limitálódik az alkalmazás, de olyan helyek is vannak, melyek ilyen jellegű tipikus bűncselekményi köröket nem állítottak fel. Ami szembetűnő, hogy általában a családon belüli konfliktusok kimaradnak a büntetőjogi megegyezés lehetőségéből, ugyanis ezek célravezetőbb elintézésének

³⁷ Danet, Jean – Grunvald, Sylvie (2004) *La composition... i.m.* 19. o.

³⁸ Danet, Jean – Grunvald, Sylvie: (2004) *Breves remarques... i.m.* 198. o.

³⁹ Saas, Claire (2004) *i.m.* 833-834. o. Itt kell megjegyezni azonban, hogy megosztott a szakirodalomban a vélemény atekintetben, hogy a büntetőjogi megegyezésben foglaltaknak a végrehajtása valóban azt a joghatást váltja-e ki, amit a bírói ítélet. Vannak olyanok, akik úgy gondolják, hogy a többi eljárási alternatívához hasonlóan a vádemelés lehetősége elenyészik (l'extinction de l'action publique), de ettől még nem lesz az a hatása, mint a bírói ítéletnek. Pl. »Plaidier coupable«, *La pratique americaine. Le texte français.* Sous la direction de Ioannis Papadopoulos, Presses Universitaire de France, 2004. 72. o.

⁴⁰ Pl. Volf, Jean: *La composition pénale: Un essai manqué.* Gaz. Pal.26-28 mars 2000. 2. o.; vagy ld. Kritikai észrevételek: Danet, Jean – Grunvald, Sylvie (2004) *La composition... i.m.* 18. o.

⁴¹ Ma már szívesebben alkalmazzák a composition pénale-t azokban az esetekben, ahol korábban figyelmeztetést vagy mediációt stb. alkalmaztak.

a mediációt tartják.⁴² További tény, hogy a büntetőjogi megegyezés a tömegesen előforduló, viszonylag csekélyebb súlyú bűncselekmények tipikus elintézési formájává vált.⁴³

Ugyanígy erős a differenciálódás az alkalmazandó intézkedések körében is, vannak olyan ügyészek, akik a legegyszerűbbnek és egyben a legcélravezetőbbnek a pénzösszeg megfizetését tartják, és ezen kívül alkalmazzák a jogosítvány elvételét, míg mások a köz javára végzett munka elől sem zárkoznak el, illetve szívesen írják elő tanfolyam vagy gyakorlat elvégzését is.⁴⁴

A jogintézmény gyakorlatban való legfőbb eltéréseit és helyenkénti specificitását az adja, hogy az ügyész ajánlatának közlésére milyen formában kerül sor. Van példa arra, amikor a hozzájárulás minél hamarabbi megszerzése érdekében, még nyomozati szakban az ügyész ajánlatát egyszerűen faxon vagy egyéb formában a rendőrségnek juttatja el,⁴⁵ aki továbbítja azt a terhelt felé.⁴⁶ A legelterjedtebb forma azonban kétségkívül az, amikor az ügyészi megbízottak útján történik az ajánlatközlés.⁴⁷

Összefoglalva elmondható, hogy egy Janus-arcú jogintézménnyel van dolgunk, mely kettősség egyrészt a büntetőeljárás alternatíváinak sajátosságaiban, másrészt a jogintézmény büntető szankció jellegében keresendő.⁴⁸ A büntetőeljárás alternatívák közé tartozását erősíti fakultatív jellege, és az a tény, hogy csak a vádemelés előtt kerülhet rá sor. Továbbá a terhelt bejegyzése egy kulcsfontosságú momentum, hiszen nemcsak el kell fogadni az ügyészi felajánlásokat, hanem az eljárás sikere érdekében végre is kell azokat hajtani, ehhez pedig a terhelt hajlandósága is szükséges.⁴⁹ Rokonságot mutat még az eljárási alternatívákkal az alkalmazandó intézkedések egy részének azonossága.

Ami viszont teljesen elkülöníti a büntetőjogi megegyezést más eljárási alternatíváktól, hogy itt kötelező a bíró részvétele. Ennek megfelelően a megegyezés végrehajtása ítélt dolgot jelent, mintha bírói jogerős ítélettel zárult volna az eljárás. A többi alternatíva esetén egy eljárást megszüntető határozat születik, ami nem zárja ki, hogy elévülési időn belül az ügyész újra elővegye az ügyet.⁵⁰

Az intézmény büntetés jellegét hangsúlyozza az ügyész által alkalmazható egyes intézkedéseknek természetüknél fogva büntető szankciókhoz való hasonlósága.

⁴² Bureau, Aurore (2005). *i.m.* 132. o.

⁴³ Ilyenek pl. az ún. CEA (conduite en état alcoolique) ügyek, vagyis az ittas járművezetések, amik tömegesen fordulnak elő, és a büntetőjogi egyezség, melyek ragyogó megoldási formát jelentenek számukra.

⁴⁴ Ez utóbbiak nagymértékben függenek a helyi adottságtól, hogy van-e a környéken olyan munka, ami a terhelttel végrehajtható, illetve vannak-e civil szervezetek, melyek a terhelt költségén valamilyen tanfolyamon részvételt biztosítani tudnak.

⁴⁵ Ez a lehetőség az OPJ-nek adott (Officiers de police judiciaire). A rendőrség tagozódásáról Franciaországban ld. részletesen: Larguier, Jean – Conte, Philippe (2006) *i.m.* 48-53. o.

⁴⁶ Danet, Jean – Grunvald, Sylvie (2004) *La composition...* *i.m.* 55.o., pl. Angers város gyakorlata

⁴⁷ Bureau, Aurore (2005). *i.m.* 133. o.

⁴⁸ *Uo.*129. o.

⁴⁹ *Uo.*129. o.

⁵⁰ Céré, Jean Paul: *De la composition pénale à la comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité: le »plaider coupable« à la française.* AJ Pénal, no. 2/2003. 50. o.

Másrészt a büntetés jellegét húzza alá, hogy a végrehajtott megállapodás bekerül az ún. 1. sz. bűnügyi nyilvántartásba.⁵¹ Ez azt jelenti, hogy a terhelt három évig szerepel a nyilvántartásban, ha ez alatt nem szabnak ki vele szemben újabb büntetést, vagy nem alkalmaznak egy újabb büntetőjogi megegyezést, akkor neve törlésre kerül.

A jogintézmény dogmatikai sajátosságain és a vele kapcsolatos vitákon felülemelkedve, egy a büntetőeljárás egyszerűsítésére nagyon is alkalmas jogintézményről van szó.⁵² Az eljárás ügyészi, vagy akár már nyomozati szakban le is zárulhat egy olyan megállapodással, ami tartalmazhat minden olyan lényeges döntést és intézkedést, ami egy hosszadalmas eljárás befejezéseként jogerős ügydöntő határozatban születhet. Ennek fényében a végeredménnyel az eljárás résztvevői közül mindenki elégedett lehet.

Az ügyész elégedettségének *sine qua nonja*, ha a terhelt elfogadja az ajánlatot.⁵³ A gyakorlat ugyanis azt mutatja, hogy a bíró általi visszautasítás esélye majdnem egyenlő a nullával.⁵⁴ Ezen kívül a jogintézmény előnye kidomborodik abban is, hogy az ügyész egy nagyszerű törvény adta lehetőséget kap az individualizációra, így idő- és költségtakarékosan egyénre szabva, rövidre zárhat egy-egy büntetőügyet.

A terhelt érdeke is azt kívánja, hogy a bűncselekmény elkövetése után ügyének végére gyorsan pontot tegyenek, és lehetőség szerint a joghátrányok is enyhébbek legyenek, mintha ragaszkodott volna a hagyományos eljáráshoz.

A büntetőjogi megegyezések alakulása vétségek esetén, melyek a bűnügyi nyilvántartásba bekerültek Franciaországban 2004-2006 évekre			
	2004	2005	2006
megegyezés összesen	207	17 806	45 177
ebből			
vagyon elleni bűncselekmények	56	2 765	6 125
közlekedési bűncselekmények	87	9 406	25 247
gazdasági bűncselekmények	4	583	1 520
személy elleni bűncselekmények	13	1 066	2 726
egészségügyi bűncselekmények	24	2 521	5 814

⁵¹ A bevezetése idején még nem került be a bűnügyi nyilvántartásba a terhelt, ez egy lényegesen kecsgetető vonása volt az ügyészi ajánlat elfogadásának. A nyilvántartásba vételt 2002-ben egy külön törvény vezette be (Loi du 9 septembre 2002).

⁵² Az eljárás időtartama néhány hónapra redukálódik.

⁵³ A terhelti visszautasítás 10%-nál is kevesebb.

⁵⁴ Danet, Jean – Grunvald, Sylvie (2004) *Brèves remarques... i.m.* 198. o.

közbiztonság elleni	3	379	1 014
közrend elleni	3	376	1 023
közigazgatás és igazságszolgáltatás elleni	17	710	1 708
Forrás: <i>Annuaire statistique de la Justice</i> (édition 2008. 111. o.)			

2. Az előzetes beismerésen alapuló megjelenés (comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité – CRPC)

A CPP kétségtelenül eddigi legátfogóbb reformját⁵⁵ a 2004-204 számú 2004. március 9-i törvény jelentette,⁵⁶ amit az akkori francia igazságügyi miniszterről⁵⁷ mindenki Perben II. törvényként ismer. Ezen nagyszabású reform közepette a jogalkotó a büntetőeljárás hatékonyságának a növelését is igyekezett szem előtt tartani, és meg-megújuló vitákat követően,⁵⁸ az európai mintákat tanulmányozva,⁵⁹ bevezette a második, az „igazi vádalku” intézményét a francia jogba, vagyis az előzetes beismerésen alapuló megjelenést (comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité, CRPC).⁶⁰

2.1. A CRPC alkalmazási feltételei. A CRPC alkalmazási köre az „amerikai vádalkuhoz” képest, két tekintetben is limitált. Egyrészt a francia törvényhozó korlátozza a bűnelkövetők, másrészt a bűncselekményeknek a körét. Ami a bűnelkövetőket illeti, az eljárás alkalmazására csak nagykorú,⁶¹ az ügyész elé idézett,⁶² olyan terheltekkel szemben kerülhet sor, akik beismerő vallomást tettek.

⁵⁵ 224 cikket érintett a módosítás, és nem csupán az érintett cikkek nagy száma, hanem a bevezetésre kerülő új jogintézmények és rendelkezések jellegét tekintve is jelentős reform volt. Igyekezett választ adni a modern korunkban átalakuló bűnözésre és az európai törekvésekre.

⁵⁶ Loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité

⁵⁷ Dominique Perben

⁵⁸ Vita tárgyát képezte, hogy a pénzbüntetés a büntetési tételben szereplő összeggel legyen-e egyenlő, vagy csupán annak a fele legyen. Vitás volt a védő jelenléte és szerepe, továbbá a jóváhagyó tárgyalás nyilvánossága. A vitákról ld. részletesen: Danet, Jean: *La CRPC: du modèle législatif aux pratiques...et des pratiques vers quel(s) modèle(s)?* AJ Pénal 12/2005. 433-438. o.

⁵⁹ A jogalkotónál jelentős szerepe volt az új jogintézmény bevezetésekor annak a ténynek, hogy Európa nagy része ismeri a terhelt beismerésén alapuló egyszerűsített eljárásokat. A szenátus tanulmányt is készített a külföldi megoldások tanulmányozására, melynek során 7 külföldi állam (Németország, Nagy Britannia, Spanyolország, Olaszország, Portugália, Kanada, USA) gyakorlatát dolgozta fel az összehasonlító elemzés. Ld. Les documents de travail du Sénat, Série Législation comparée, Le palier coupable, no. LC 122, mai 2003., <http://www.senat.fr/noticerap/2002/lc122-notice.html>.

⁶⁰ CPP 495-7 cikktől a 495-16 cikkig

⁶¹ A CPP 495-16 cikke kifejezetten kizárja a fiatalkorúakat az eljárás adta kedvezményből.

⁶² Az ügyész előtt történő megjelenés több formában is történhet, vagy kifejezetten ebből a célból idézik, vagy a CPP 393 cikkeit alkalmazva (közvetlen megjelenés), vagy történhet a közvetlen idézés (citation directe) alkalmazásával is. A lényege gyakorlatilag ezeknek ugyanaz, vagyis a terhelt megjelenik az ügyész előtt, de a francia büntetőeljárás külön nevesíti, hogy az idézésre milyen célból, vagy éppen ki által kerül sor, ezért használ különböző elnevezéseket a nálunk egységesen létező idézés kifejezésre. Ld. ezekről: »Plaidier coupable« *La pratique américaine....* (2004) i.m. 76. o.

Abban az esetben, ha a vizsgálóbíró küldené a terheltet a bíróság elé, akkor ez az eljárás már szóba sem jöhet.⁶³ Az újabb szabályozás nem zárja ki a jogi személyeket sem az alkalmazás köréből, bár a gyakorlatban ennek jelentősége elhanyagolható.

Ami a bűncselekményi kört illeti, itt is legfeljebb ötévi szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények kerülhetnek szóba, ráadásul kifejezetten vétségek képezik az eljárás tárgyát. A jogalkotó mind a büntetteket, mind a kihágásokat kizárta az alkalmazás köréből. A büntetőjogi megegyezéssel párhuzamban ez az eljárás is kizárt a sajtóvétségek, a szándékos emberölés, politikai bűncselekmények, továbbá olyan bűncselekmények vonatkozásában, melynek külön törvény határozza meg az eljárását.⁶⁴

Abban az esetben, ha adott ügyben a fenti feltételek fennállnak és nincs kizáró ok, az ügyész hivatalból, vagy a terhelt illetve védőjének az indítványára dönthet az eljárás megindítása mellett.⁶⁵ A felek indítványa azonban az ügyészt nem köti.

2.2. Az ügyész eljárása. A jogintézmény elnevezése két lényegi dolgot árul el az eljárásról. Egyrészt, hogy a terheltnek személyesen kell jelen lenni, másrészt a gyanúsítás tárgyát képező bűncselekményben be kell ismernie a bűnösségét. Amennyiben ezek, és a fenti feltételek fennállnak, az ügyész egy vagy több főbüntetés, vagy mellékbüntetés végrehajtását ajánlhatja fel a terheltnek.⁶⁶ Csakúgy, mint az eljárás kezdeményezésének joga, a szankció kiszabás is az ügyész kezében összpontosul. A terhelt és a védő a szankció jellegét és mértékét illetően nem tehet javaslatot.⁶⁷

A büntetés kiszabására az általános szabályok szerint kerül sor, vagyis figyelemmel az elkövetett cselekmény súlyára, a terhelt személyi körülményeire, a törvényben meghatározott keretek között.⁶⁸ Ami a szabadságvesztés időtartamát illeti, nem haladhatja meg az egy évet, sem a törvényben megállapított kiszabandó büntetési tétel maximumának a felét. A szabadságvesztés azonban lehet végrehajtandó, illetve egészben vagy részben végrehajtásában felfüggesztett.⁶⁹ Amennyiben az ügyész végrehajtandó szabadságvesztést javasol, tisztázni kell, hogy elrendeli-e az azonnali hatályú végrehajtást, vagy a terheltnek a büntetés végrehajtási bíró előtt meg kell-e jelenni a szabadságvesztés végrehajtásának pontosítása végett.⁷⁰ A pénzbüntetés mértéke, hasonlóan a büntetőjogi

⁶³ CPP 495-15 cikk.

⁶⁴ CPP 495-16 cikk. Ezeknek az indoka az ügyek általában nagyobb komplexitása, valamint az ügyek természetüknél fogva olyanok, hogy egy egyszerűsített eljárásra nem alkalmasak.

⁶⁵ Lamy, de Bertrand : *La loi no. 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité (suite et fin)*. Recueil Dalloz, no.28. 2004. 1987. o.

⁶⁶ Ppadel, Jean: *Vers un »aggiornamento« des réponses de la procédure pénale à la criminalité Apports de la loi No. 2004-204 du 9 mars 2004 dite Perben II*. JCP. No. 19. 5 mai 2004.826. o.

⁶⁷ Molins, François: *Comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité*. Rép. Pén. Dalloz, mai 2004. 4. o. A gyakorlatban az alku valószínűségét azonban nem lehet teljes mértékben kizárni. Vannak szerzők, akik az első gyakorlati tapasztalatok fényében az »alkut« kifejezetten a védő feladatának tartják. Lásd pl.: Msika, Yann: *Plaidier coupable et rôle de l'avocat à Pontoise et ailleurs*. AJ Pénal, 12/2005. 446. o.

⁶⁸ CP 132-24 cikk

⁶⁹ Lamy, de Bertrand (2004) *i.m.* 1987. o.

⁷⁰ CPP 495-8 cikk

megegyezéshez, nem haladhatja meg a büntetési tételben meghatározott összeg maximumát, így mondhatni, hogy az ügyész pénzbüntetés kiszabási joga a bíróhoz képest nem limitált.⁷¹

Az ügyész előtti eljárás a terhelt megjelenésével veszi kezdetét, aki minden esetben védője kíséretében áll az ügyész elé,⁷² a védő részvétele ugyanis kötelező.⁷³ Amennyiben a védő még nem ismeri a nyomozás anyagát, akkor azt helyben megtekintheti. Az ügyész előtt a terhelt beismerő vallomást tesz, melynek hitelességét és kényszertől való mentességét a védő is ellenőrzi.⁷⁴ Ezt követően az ügyész közli ajánlatát. Ennek ismeretében a védő feladata a terhelttel való konzultáció, és tájékoztatása, hogy milyen előnyei, illetve hátrányai vannak az ügyész ajánlatának.

Sokan rámutattak arra, hogy nagy a nyomás a védők vállán, hiszen melyik védő merne megkockáztatni egy esetleges súlyosabb büntetést a CRPC elfogadása helyett. Amennyiben a terhelt vagy védője bizonytalan lenne az ajánlat elfogadása tekintetében, analóg módon a büntetőjogi egyezséghez, a terhelt tíz napos gondolkodási időt kérhet.

A gondolkodási időnek azonban ennél az eljárásnál ára lehet, az ügyész ugyanis, tekintettel arra, hogy viszonylag súlyosabban büntetendő cselekményeknél is szóba jöhet az eljárás alkalmazása, a terheltet az alapjogi bíró elé állíthatja bírósági ellenőrzés,⁷⁵ elektronikus megfigyelővel végrehajtott házi őrizet, vagy előzetes letartóztatás elrendelését kérve. Előzetes letartóztatás kérésére azonban csak kivételesen van lehetőség, amennyiben egy a javasolt büntetések közül végrehajtható szabadságvesztés, mely legalább két hónap, és az ügyész közvetlen végrehajtást javasol.⁷⁶ A fenti elrendelt intézkedések hatálya a terheltnek az ügyész előtti következő megjelenéséig tart. Ennek az ügyész előtti megjelenésnek az alapjogi bíró előtti megjelenést követő 10 és 20 nap között kell megtörténnie, abból a célból, hogy a terhelt végleges döntését az ügyéssel közölje.

Abban az esetben, ha a terhelt rögtön, vagy a tíz napos határidőt követően visszautasítja az ajánlatot, az ügyésznek még mindig több választási lehetősége van. Lefolytathat még ekkor is gyorsított eljárást, vagy megnyithatja a vizsgálati szakot, és a rendes eljárás szabályai alapján járhat el. Az utóbbi esetben az a tény, hogy az ügyész a terheltnek a CRPC alkalmazásának lehetőségét felajánlotta, nem

⁷¹ Lamy, de Bertrand (2004) *i.m.* 1988. o.

⁷² A védő lehet meghatalmazott, de hivatalból kirendelt védő is.

⁷³ Arra is figyelmeztetni kell, hogy a védő költségei őt terhelik, hacsak nem felel meg a jogi segítségnyújtás feltételeinek.

⁷⁴ Msika, Yann (2005) *i. m.* 445. o.

⁷⁵ A bírósági ellenőrzés egy az alapjogi bíró által elrendelhető „kényszerintézkedés.” 1970-ben került bevezetésre a francia jogba. Lényege, hogy abban az esetben, ha nincs szükség a terhelt előzetes letartóztatására, de a bűncselekmény szabadságvesztéssel fenyegetett és az eljárás érdekei megkívánják (pl. fennáll a terhelt szökésének veszélye), a bíró elrendelheti a terhelt bírói ellenőrzését. Ennek a keretein belül bizonyos magatartási szabályokat ír elő. Leggyakrabban alkalmazott, hogy a bíróság által meghatározott területet nem hagyhatja el (kvázi lakhelyelhagyási tilalom vagy esetleg házi őrizet), de lehet valamilyen egészségügyi kezelésen való részvételt, meghatározott személyekkel kapcsolattartási tilalmat stb. előírni. Ld. Boulouc, Bernard (2006) *i.m.* 643-654. o.

⁷⁶ Msika, Yann (2005) *i.m.* 446. o.

juthat a bíróság tudomására.⁷⁷

Ebben az eljárásban hangsúlyos szerepe van a terhelt, illetve a védelem eljárás kezdeményezési jogának. A CPP lehetővé teszi, hogy amennyiben a terheltet a rendes eljárás szabályai szerint a bíróság elé idézik, a terhelt közvetlenül vagy védője útján, egy ajánlott levélben – melyben elismeri a vádban szereplő bűncselekmény elkövetését – kérheti az ügyésztől a CRPC lefolytatását.⁷⁸ Ennek megfelelően tehát az ügyész figyelme felhívható a könnyített eljárás lefolytatására az eljárásnak viszonylag későbbi szakaszában. Ebben az esetben, amennyiben az ügyész lefolytathatónak ítéli meg a gyorsított eljárást, maga elé idézi a terheltet és védőjét, adott esetben a sértettet is. A korábbi rendes eljárás lefolytatására kibocsátott idézést semmisnek kell tekinteni, kivéve ha a bírósági tárgyalás előtt több mint 10 nappal a terhelt nem fogadja el az ügyész ajánlatát, vagy a bíróság nem szentesíti a felek közötti megállapodást. Ez utóbbi esetekben a rendes eljárás szabályai szerint kell folytatni az eljárást a már kibocsátott idézés alapján. Nincs lehetőség erre a terhelti kezdeményezésre, amennyiben a vizsgálóbírói testület küldi az ügyet bíróság elé.

2.3. A bíró szerepe az eljárásban. Amennyiben a terhelt pozitív döntést hoz, márpedig a hosszas eljárás elkerülésének lehetősége, de különösen a büntetéskiszabásban rejlő kedvezmények, nagy százalékban ezt az opciót támasztják alá, az ügy jóváhagyás végett a bíróság elé kerül. Az ügyeknek a büntető megegyezéshez képest nagyobb horderejét mutatja, hogy a jóváhagyásra ebben az esetben a bíróság elnöke vagy az általa kijelölt bíró jogosult.⁷⁹ Amennyiben a terheltet nem tartják fogva, egy hónapon belül a bíróság elé kell idézni.

Az eredeti szabályozás szerint, a bíró tanácsülésen hallgatta volna meg a terheltet és a védőjét, majd ezt követően döntött volna, hogy szentesíti-e az ügyészi ajánlatokat. Az eljárásnak ezt a pontját azonban az Alkotmánytanács alkotmányellenesnek találta, ezért a meghallgatásra nyilvános tárgyaláson kerül sor.⁸⁰

Sokáig vitatott kérdés volt, hogy ezen a tárgyaláson az ügyésznek kötelező-e jelen lenni? Egyesek szerint, mivel itt nem egy hagyományos értelemben vett tárgyalás történik, ahol az ügyésznek fel kellene szólalni, és vádbeszédet kellene tartani, ezért jelenléte sem kötelező. Ez egy sui generis tárgyalás, melynek keretében a bíróság meghallgatja a terheltet és védőjét, mielőtt jóváhagyná, vagy éppen elutasítaná az ügyész ajánlatát. A sui generis tárgyalás célja, hogy a bíró meggyőződjön a bűncselekmény helyes minősítéséről, a beismerő vallomás

⁷⁷ A pártatlan, elfogulatlan ítékezés megteremtése érdekében került bevezetésre ez a rendelkezés, párhuzam vonható a magyar lemondás a tárgyalásról azon rendelkezése között, amikor a terhelt megkeresi az ügyészt, hogy a tárgyalásról lemondást kezdeményezze, de az ügyész nem él ezzel a lehetőséggel, ebben az esetben az ügyész sem tájékoztathatja a bíróságot a terhelt megkereséséről.

⁷⁸ CPP 495-15 cikk

⁷⁹ Président du Tribunal De Grande Instance, az első fokon főleg a vétségek elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok elnöke.

⁸⁰ Delprat, Laurent: *La Cour de cassation et le Conseil d'État doivent-ils plaider coupable?* Droit pénal, juill.-aout 2005. 8. o.

hitelességéről és önkéntességéről, valamint a tények és a terhelt személyi körülményeinek ismeretében, ellenőrizze a büntetés helyességét.

A CPP az ügyészi jelenlét kérdésével eredetileg nem foglalkozott, viszont az igazságügy-miniszter 2004. szeptember 2-i körlevele *expressis verbis* kimondta, hogy az ügyésznek nem kötelező jelen lenni a tárgyaláson.⁸¹ A Nanterre-i Bíróság azonban a Semmitőszékhez fordult, ennek a rendelkezésnek az értelmezését kérve. A Semmitőszék megállapította, hogy figyelemmel a CPP 32. cikkére, mely kimondja, hogy az ügyésznek jelen kell lenni a büntető tárgyalásokon, és büntető ítéletet csak a jelenlétében lehet kihirdetni, mivel a jóváhagyás után a döntés jogi természete olyan, mintha rendes tárgyaláson született volna ítélet, ezért az ügyész részvétele itt is kötelező.

A Semmitőszék véleményére reagálva, az igazságügy-miniszter újabb körlevelet bocsátott ki,⁸² melyben az ügyészi jelenlét rendezésére egy középutas megoldást választott. Összességében eszerint, magán a tárgyaláson nem kötelező az ügyészi jelenlét, csupán a bíró végső döntését kell ismertetni az ügyész jelenlétében. Erre az Ügyvédek Szakszervezete fordult az Államtanácsához, hogy a függessze fel a körlevelek végrehajtását, mely eleget is tett a kérésnek, de ugyanakkor kimondta, hogy a jóváhagyás céljából tartott tárgyaláson az ügyész részvétele fakultatív.⁸³ A hosszas huzavonát végül a jogalkotó úgy oldotta meg,⁸⁴ hogy szembehelyezkedve a Semmitőszék akaratával, a CPP szövegébe beiktatta, hogy a tárgyaláson az ügyész részvétele nem kötelező.⁸⁵

A bírósági tárgyalás ennek megfelelően nyilvánosan, de az ügyész jelenléte nélkül zajlik. A bíró csak bizonyos feltételek együttes fennállása esetén hagyja jóvá az ügyész indítványát. Többen hangsúlyozzák, hogy a bírónak itt nem egy formális aláírás a feladata, hanem valóban meg kell vizsgálnia néhány kérdést, és ennek fényében kell a bírói megerősítést megadni, vagy azt megtagadni.⁸⁶

Először is meg kell győződni a felek közötti megállapodás létezéséről. Ennek megfelelően meg kell vizsgálni a vallomás önkéntességét és hitelt érdemlőségét, őszinteségét.⁸⁷ Továbbá azt, hogy a terhelt az ügyész ajánlatát valóban elfogadta-

⁸¹ Circ. CRIM 2004-12 E8, BOMJ N° 95.

⁸² Circ. Du 19 avril 2005.

⁸³ Vö. Enderlin C. S.: *CRPC: évolution de l'audience d'homologation en débat*. AJ Pénal 6/2005. 214. o.; továbbá Danet, Jean (2005) *i.m.* 436-437. o.

⁸⁴ Loi N°. 2005-847 du 26 juillet 2005.

⁸⁵ M. François Zocchetto arról igyekezett meggyőzni a Szenátust, hogy az ügyészi jelenlét ellen szól, hogy ezzel az ügyész sokkal több időt szán az adott az ügyre, mint amit az valójában megkövetel. Felhívta a figyelmet arra, hogy akkor, amikor a bíró ellenőrzi a tényeket és a beismerő vallomás önkéntességét, ezt nagyobb biztonsággal teheti meg, ha az ügyész nincs jelen, hiszen ilyenkor nincs a vádlottra nehezedő nyomás az ügyész részéről. Ezen kívül az ügyész akár saját döntése alapján, akár a bíró indítványára, ha szükségesnek tartják, jelen lehet a tárgyaláson. Ld.: Sénat, Journal Officiel de la République Française, Session Ordinaire de 2004-2005. Comte Rendu intégral, Séance du jeudi le 23 juin 2005. 4495-4506. o.; <http://www.senat.fr/seances/s200506/s20050623/st20050623000.html>.

⁸⁶ Hangsúlyozza a bíró aktív szerepének fontosságát az Alkotmánytanács is a már többször hivatkozott döntésében. N°2004-492 DC, 2 mars 2004. 107° pont. Van olyan szerző, aki ennél az eljárásnál a „*homologation*” szót használja, ami a bírói szentesítés, jóváhagyás egy erősebb változatát jelenti, addig a büntetőjogi megegyezésre a „*validation*” szót használja, mely szintén érvényesítést jelent, de kevésbé erőteljes a kifejezés. Pl. Lamy, de Bertrand (2004) *i.m.* 1988. o.

⁸⁷ Vö. Alkotmánytanács N°2004-492 DC, 2 mars 2004. döntésének 111°pontja.

e, egyetért-e a büntetésekkel. A terheltnek jogában áll ebben a szakaszban is mintegy kilépni az eljárásból, és az ügyész ajánlatát még a bíró előtt is visszautasíthatja, akkor is, ha korábban az ügyész előtt azokat elfogadta.⁸⁸ Miután a bíró az „alku” létezését megvizsgálta, részletesen a vizsgálat tárgyává kell tenni annak tartalmát.⁸⁹

Először is, ha a ténybeli alapok megfelelően tisztázottak, a bíró következő lépésben megvizsgálja a bűncselekmény minősítését. Ennek azért van jelentősége, mert esetleg egy más minősítés a bűncselekmény büntetési tételének változását is eredményezheti, aminek következtében az eljárás lefolytatásának feltételei már nem feltétlenül állnak fenn.

Ezek ismeretében már csak az alkalmazott büntetés górcső alá vétele maradt, hogy az a bűncselekmény súlyához és az elkövető személyéhez képest, nem túl szigorú vagy éppen irreálisan enyhe-e? Amennyiben a bíró túlzónak találja az ügyész ajánlatát, hasonlóan a büntetőjogi egyezséghez, módosításra itt sem jogosult, csupán visszautasíthatja a jóváhagyást. Ezen a ponton felmerül az a gondolat, hogy az ügyész és a bíróság között egy előzetes egyeztetés folyik a büntetések mértékéről, hiszen az eredményes alkalmazás kulcsa, hogy a felek között konszenzus legyen.⁹⁰ Amennyiben ez nem így lenne, és a bíró többször választaná a megállapodás visszautasítását, az nemhogy gyorsítaná és egyszerűsítaná az eljárást, hanem egyenesen lassítaná és bonyolítaná azt.⁹¹

Amennyiben a bíró a jóváhagyást választja, döntését indokolni köteles.⁹² A bíró által szentesített döntés pedig ítélt dolgot jelent, fellebbezés hiányában végrehajthatóvá válik. Egyes nézetek különbséget vélnek felfedezni a büntetőjogi megegyezés és a CRPC joghatásai tekintetében. Ezek szerint, szemben a büntetőjogi megegyezéssel, a CRPC egy végleges bírói döntéssel zárul és ráadásul a res iudicatum is maga után vonja.⁹³ Több szerző azonban azon az állásponton van, amivel a magam részéről szintén egyetértek, hogy a két jogintézmény joghatását illetően teljes egészében megegyezik egymással. Jóllehet a jogalkotó csak a CRPC esetében mondja ki *expressis verbis*, hogy a döntés bírósági ítélettel azonos joghatásokat vált ki, de a büntetőjogi megegyezésnél is jogkövetkezmény a

⁸⁸ Molins, François (2004) *i.m.* 5. o.

⁸⁹ »Plaider coupable« *La pratique americaine...*(2004) *i.m.* 86-87. o.

⁹⁰ Delage, Pierre-Jérôme: *La comparution sur reconnaissance préalable du culpabilité: quand la pratique ramène à la théorie.* Recueil Dalloz, 2005. no. 29. 1971. o.; Jacques Hederer egyik cikkében levonja a büntetőjogi egyezség gyakorlati tapasztalataiból a CRPC-re is azt a tanulságot, hogy informális egyeztetés fog történni a bíró és az ügyész között, hogy mely bűncselekményekre és elkövetői körre történjen a CRPC alkalmazása és milyen szankciót vonjon maga után. Hederer, Jacques: *Un an d'expérimentation de la composition pénale dans un tribunal de grande instance.* AJ Pénal, 2/2003. 54. o. Az első év gyakorlati tapasztalatairól beszámoló cikkek, szintén ezt a tényt támasztják alá (ld. Danet, Jean (2005) *i.m.* 433-441. o.), Bobigny városban a jogszabály hatályba lépését követően az ügyészek bejelentették, hogy nem fogják addig alkalmazni, amíg nem folytattak széles körű egyeztetést a bíróságokkal és az ügyvédi kamarával. Ld. Molins, François: *Contribution pour un premier bilan de la CRPC dans une grosse juridiction.* AJ Pénal 12/2005. 444. o.

⁹¹ Delage, Pierre-Jérôme (2005) *i.m.* 1971. o.

⁹² Ennek részletesen tartalmaznia kell, hogy a terhelt védője jelenlétében vallotta be a bűncselekmény elkövetését és elfogadta az ügyész ajánlatát, továbbá a bírónak meg kell indokolni, hogy a büntetés szerinte megfelel a proporcionalitás és az individualizáció követelményeinek.

⁹³ »Plaider coupable«, *La pratique americaine...*(2004) *i.m.* 90. o.

vádemelés lehetőségének elenyészése. A megegyezés ítélt dolog jellegét húzza alá az is, hogy a döntésnek nyoma marad a bűnügyi nyilvántartásban.⁹⁴

A terheltet jogorvoslati jog illeti meg a bírói döntéssel szemben. A törvénynek ez a rendelkezése logikailag ellentmond az egész eljárás lényegével.⁹⁵ Joggal vetődik fel, hogy ha az eljárás konszenzuson alapul és a terhelt maga adja hozzájárulását, miért van még szüksége fellebbezési jogosultságra is?⁹⁶ A fellebbezési jog biztosításának két indoka van, egyrésztől lehetőséget kell biztosítani a terheltnek, hogy visszavonja a beleegyezést, másrésztől a jogorvoslat, mint alkotmányos jog garantálása teszi ezt szükségessé, hiszen bírói döntés született az ügyben.⁹⁷

Amennyiben a bíró nem hagyja jóvá a felek közti megállapodást, akkor az ügyésznek más megoldást kell választani, mely lehet egy másik egyszerűsített eljárás, vagy hagyományos eljárást is kezdeményezhet.

2.4. A sértett jogai. Amennyiben az ügynek ismert sértettje van, őt haladéktalanul értesíteni kell a CRPC megindításáról, továbbá értesíteni kell arról is, hogy a terhelttel egy időben ő is megjelenhet a bíróság előtt, hogy polgári jogi igényét érvényesítse. A bíróság abban az esetben is dönthet a polgári jogi igényről, ha a sértett személyesen nem képviseltette magát.⁹⁸ Az áldozatot megilleti ezen kívül a jogorvoslatihoz való jog, vagyis az elsőfokú bíróság döntése ellen fellebbezhet a másodfokú bírósághoz. Abban az esetben, ha a sértett nem terjesztene elő a büntetőeljárás alatt polgári jogi igényt, az ügyésznek tájékoztatnia kell, hogy polgári jogi igényét előterjesztheti bármikor, amikor is egyesbíróként a bíróság kizárólag ebben a kérdésben fog dönteni. A sértett jogai analógiát mutatnak a büntetőjogi megegyezés esetén biztosított jogokkal.⁹⁹

2.5. Gyakorlati tapasztalatok. A jogintézmény hatályba lépésének évében rögtön megkezdődtek az empirikus kutatások annak felderítésére, hogy a gyakorlatban mennyire népszerű és milyen területeken könnyelhetünk el sikereket a francia „*vádalkunak*”-nak.¹⁰⁰

Az alkalmazás első évében az országban 154 bíróság kezdte el a gyakorlatba implementálni a CRPC-t. Összesen 14.686 ügyet intéztek el ebben a formában. Ennek kb. 85,6%-a 2005. október 1-ig bírói jóváhagyással ért véget, míg 8,5% a terhelt tárgyaláson való meg nem jelenésével fejeződött be.¹⁰¹ A bíróságok az

⁹⁴ Ezt az álláspontot képviseli pl. Saas, Claire (2004) *i.m.* 833. o.; továbbá Céré, Jean Paul (2003) *i.m.* 50. o.

⁹⁵ Molins, François (2004) *i.m.* 6. o.

⁹⁶ Ld.: Delhomme, Maxime: *Trois questions...à propos de la comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité*. Les Petites Affiches, 17 mars 2004. 5. o.

⁹⁷ Molins, François (2004) *i.m.* 6. o.

⁹⁸ »*Plaider coupable*«, *La pratique américaine. Le texte français*. (2004) *i.m.* 91. o.

⁹⁹ Pradel, Jean: *Défense du plaidoyer du culpabilité. À propos du projet de loi sur les évolutions de la criminalité*. La Semaine Juridique, Éd. Gén. 28 janvier 2004. 169. o.

¹⁰⁰ 561 kérdőívet küldtek ki ügyészségeknek, bíróságoknak és az ügyvédi kamaráknak. Ebből 53 érkezett vissza az ügyészségektől, 68 a bíróságoktól és 63 az ügyvédi kamaráktól. Ezekből igyekeztek aztán az elemzők következtetéseket levonni. Ld. részletesen: Danet, Jean (2005) *i.m.* 438. o.

¹⁰¹ Molins, François: *Contribution pour un premier bilan de la CRPC dans une grosse juridiction*. AJ Pénal 12/2005. 443. o.

előnyét abban vélik felfedezni, hogy idejüket és energiájukat a nagyobb súlyú, bonyolultabb ügyekre fordíthatják. A büntetőjogi megegyezéssel szemben hangsúlyozott előnye a gyakorlatban, hogy lehetőség van szabadságvesztés alkalmazására.¹⁰²

A gyakorlat területenként itt is nagy eltéréseket mutat.¹⁰³ A bíróságok kevesebb mint fele, kb. 43%-a alkalmazza a CRPC-t vagyon elleni bűncselekmények esetére, míg 25% teljesen kizárja ezeket a gyakorlatból. 24,5% támogatja a személy elleni bűncselekményeknek ebben a formában való megoldását, míg 32% kizárja azokat. Az ügyek több mint felét, 62,7%-ot valamennyi bíróságon a közlekedési bűncselekmények teszik ki.¹⁰⁴

Összességében a francia CRPC egy az eljárás gyorsítására maximálisan alkalmas megoldás.¹⁰⁵ A gyakorlatban akár néhány nap vagy legfeljebb néhány hónap alatt az ügy befejezésre kerül, hiszen gyakran az őrizet ideje alatt eldől, hogy alkalmazásra kerülhet-e a CRPC. Amennyiben a terhelt az ajánlatot elfogadja, a bíróság elé kerül az ügy, ahol a terheltnek meg kell jelenni és a megjelenés napján, mindenféle bizonyítás és elnapolás nélkül döntés születik. Széles alkalmazási köre megengedi, hogy akár közepesen súlyos bűncselekmények is ebben a gyorsított formában kerüljenek megoldásra.¹⁰⁶

A jogintézmény kétségtelenül újraosztja az igazságszolgáltatás résztvevőinek klasszikus szerepeit, hiszen az ügyész alkalmazza a szankciót, a bíróság pedig jóváhagy.¹⁰⁷ A védő a tényleges védelem gyakorlása helyett tanácsadó funkciót tölt be. A terhelt pedig nem csupán az eljárás tárgya, aki felett ítéleznek, hanem annak aktív részesévé, mintegy mozgató rugójává válik, hiszen egyrésztől beismerő vallomást kell tennie, másrésztől el kell fogadnia az ügyész ajánlatát. A gyorsításnak természetesen ára az alapjogok bizonyos sérelme, de ezek megfelelően ellensúlyozásra kerülnek, így a jogirodalom alapján mondhatni, hogy az eljárás tiszteletben tartja a védelem jogait, az ártatlanság vélelmét és az eljárási

¹⁰² Uo. 443. o.

¹⁰³ Az igazságügy-miniszteri körlevél igyekezett orientálni a gyakorlatot, hogy melyek legyenek azok a tipikus bűncselekmények, melyek ebben a formában kerülnek megoldásra. Ennek megfelelően elsősorban a CRPC tárgyát kell, hogy képezzék a közlekedési bűncselekmények, úgymint az ittas járművezetés vétsége, a jelentős sebességtűllépés. Ezekben az esetekben ugyanis a bűnösség általában nem vitatott. A CRPC tárgyát képezhetik ezen kívül az ún. „városi erőszak” különböző megjelenési formái, mint rongálás, fenyegetés, testi sértés, garázdaság, fegyverrel visszaélés, csakúgy, mint a vagyon elleni bűncselekmények (lopás, csalás, hűtlen kezelés, stb.), továbbá a családi viták, tartás elmulasztása, vagy családon belüli erőszak. Circulaire du 2 septembre 2004.

¹⁰⁴ Danet, Jean (2005) *i.m.* 439. o.

¹⁰⁵ Jean Pradel szavaival élve van már a francia büntetőjogban egy TGV jellegű jogintézmény, a „közvetlen megjelenés”. A CRPC-vel pedig egy szuper TGV-je lesz a francia büntetőeljárásnak. Ld. Pradel, Jean: *Défense du plaider du culpabilité À propos du projet de loi sur les évolutions de la criminalité*. La Semaine Juridique, Éd. Gén. 28 janvier 2004. 170. o.

¹⁰⁶ Pradel professzor egyik cikkében elemzi a mediáció, a büntetőjogi megegyezés és a CRPC egymáshoz való viszonyát. Szerinte a mediáció a jelentéktelen, nem túl komoly ügyek tipikus elintézési formája, ha az ügyész mégis úgy gondolja, hogy jogi választ igényelnek. A büntetőjogi megegyezés a kisebb súlyú ügyek elintézési formájaként írta be magát a francia gyakorlatba, míg a CRPC nagyszerűen alkalmas a közepesen súlyos, esetleg bonyolultabb ügyek elintézésére is. Pradel, Jean (2004): *Vers un »aggiornamento«... i.m.* 825. o.

¹⁰⁷ Chavret, Dominique: *Réflexion autour du plaider-coupable*. Recueil Dalloz, 2004. no. 35. 2518. o.

feladatok megosztásának az elvét is.¹⁰⁸

A francia jogalkotó hosszas hezitálás után meghonosította a sajátosan francia vádalkut, mely tényleges alku nélkül zajlik. A Franciaországban ismert egyéb egyszerűsítő megoldásoknál a széles mérlegelési joggal rendelkező jogalkalmazó, ezúttal törvényi keretek közé van szorítva, hiszen szemben az amerikai vádalkuval, francia vádalkura az ügyésznek nem minden esetben, hanem csak az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények esetén van lehetősége. Korlátozott a jogalkalmazó mozgástere a kiszabható szankciók tekintetében is, hiszen itt is szigorú törvényi előírásoknak van alárendelve. Ezeket leszámítva a gyors és költségkímélő eljárás, a terhelt beismerő vallomásának szükségessége, az ügyész és a bíró szerepe és részvétele, továbbá a terheltnek nyújtott kedvezmény a jogintézmény vádalkuval való rokonságát húzza alá.

3. Összegzés

A két vádalkuvá keresztelt francia jogintézményről egyöntetűen elmondhatjuk, hogy a gyakorlatban jól működő és eredeti céljukat, vagyis a büntetőeljárás gyorsítását maximálisan teljesítő intézményekről van szó. Ékes bizonyítékai továbbá annak, hogy a számos hasonló vonás ellenére, a két jogintézmény a büntetőeljárás jogban jól megfér egymás mellett, és mindkettő alkalmazására kialakította a gyakorlat az ügyek meghatározott csoportját.

HASONLÓSÁGOK	BÜNTETŐJOGI MEGEGYEZÉS, ÉS CRPC
Célok	A bíróságok tehermentesítése, az eljárások gyorsítása
Alkalmazási kör	Maximum 5 évi szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén
Előfeltétel	A terhelt beismerő vallomása, ügyészi ajánlat, a terhelt elfogadó nyilatkozata
Védelem jogai	10 napi gondolkodási idő az ügyészi ajánlatot követően
Bírói szerepvállalás	Bírói részvétel kötelező
Joghatások	A vádemelés további lehetősége elenyészik, az ügy ítélt dolgot jelent, bekerül a terhelt a bűnügyi nyilvántartásba
Sértett	Mindkét eljárás ugyanazon jogokat biztosítja a sértettnek, vagy ebben az eljárásban vagy egy másik külön eljárásban polgári jogi igényét érvényesítheti

¹⁰⁸ Pradel, Jean (2004): *Défense du plaider du culpabilité... i.m.* 170. o.

KÜLÖNBSÉGEK	BÜNTETŐJOGI MEGEGYZÉS	CRPC
Helye az eljárásjogi kódexben	Eljárási alternatíva	A bírósági eljárás egy speciális formája
Alkalmazási kör	Kihágások és vétségek	Csak vétségek
Indítványozás	Kizárólag az ügyész indítványoz	Az ügyész dönt a megindításról, de a terhelt és védője tehet az eljárás lefolytatására javaslatot
Alkalmazandó szankciók köre	CPP. 41-2. cikkben felsorolt intézkedések. Szabadságvesztés kizárt	Lehet szabadságvesztés is, de ennek időtartama nem haladhatja meg az egy évet, vagy a büntetési tétel maximumának a felét
Ami a védelem jogait illeti	Nem kötelező a védelem	Kötelező a védelem
Jogorvoslat	Nincs fellebbezésre lehetőség	Van fellebbezésre lehetőség